

LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS

Informatīvais biļetens Nr 19 (2016.g.)

OFICIĀLI

VALDES PĀRSKATS PAR LATVIJAS STATISTIĶU ASOCIĀCIJAS DARBU 2015.GADĀ

Pārskata gadā kopš iepriekšējās pilnsapulces ir pagājis gads. Šajā laikā noturētas 4 valdes sēdes, kurās izskatīti aktuālie Asociācijas (biedrības) darba jautājumi. Pagājušais gads bija īpaši nozīmīgs statistiķiem, jo bija Vispasaules Statistikas gads. Tradicionāli, ka vairāki valdes locekļi bija aktīvi, it īpaši Edmunds Vaskis, Anita Švarckopfa, Juris Krūmiņš, Aija Žigure, Jānis Lapiņš, Inta Ciemiņa, Jānis Misiņš, Anda Vītiņa. Īpašs paldies par ļoti lielu organizatorisku atbalstu Dacei Deinatei, Mārtiņam Libertam, Gunai Graudiņai, Salvim Staģim, Pēterim Veģim un Uldim Aināram.

Ir patīss prieks un lepnums, ka mūsu asociācijas biedri ir saņēmuši augstus apbalvojumus: Aija Žigure – Ministru Kabineta Balvu un Juris Krūmiņš – Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas balvu.

Uz pilnsapulci atkal ir sagatavots biļetens, kura izveidē īpaši nopelni ir Edmundam Vaskim un Pēterim Veģim sadarbībā ar Salvi Staģi.

Ir izstrādāta un aktivizēta LSA mājas lapa, kuras izveidē īpaši lielu darbu ieguldīja Mārtiņš Liberts, kas stafeti pārņēma no Daces Deinate, Uldis Ainārs, Edmunds Vaskis un citi kolēģi no CSP.

Tradicionāli, gan valdes sēdēs, gan arī visā Asociācijas darbībā zināma vēriba tika veltīta, lai turpinātos tematiskie lasījumi par aktuāliem statistikas teorētiskajiem un prakses jautājumiem. Aktīva sadarbība tika turpināta ar divām doktorantūras skolām. Par tematiskajiem lasījumiem informācija nosūtīta gan Centrālās statistikas pārvaldes darbiniekiem, gan Latvijas augstskolu mācībspēkiem, doktorantiem un citiem studentiem. Īpaši interesants bija lasījums par OECD organizēto Pasaules forumu "Statistika, zināšanas un politika: pilnveidojot politiku mainīt dzīves", kuru nolasīja CSP Ienākumu un dzīves apstākļu statistikas daļas vadītājs Viktors Veretjanovs. Lasījuma materiāli izplatīti LSA biedriem, augstskolu docētājiem un doktorantiem, ir saņemtas daudzas pateicības par šiem vērtīgajiem materiāliem.

Kolēģi no Rīgas Stradiņa universitātes ir ieteikuši aktualizēt izmantojamo statistikas terminoloģiju, pie kā ar prieku ķersimies klāt.

Ir izsludināts jauno censoņu (studentu, jauno zinātnieku un praktiķu) zinātnisko darbu konkurss, konkursa komisija akadēmiķa Pētera Zvidriņa vadībā sagatavoja konkursa dokumentus. Mums liels prieks, ka Latvijas Statistikas asociāciju ir atkārtoti atbalstījis sponsors (privātpersona), kas ziedojumu atvēlējis jauno statistiķu atbalstam. Līdzekļi tiks izmantoti jauno censoņu zinātnisko darbu konkursa uzvarētāju balvām (apstiprināts konkursa nolikumā), kas vērstas uz tālāko jauno cilvēku profesionālo izaugsmi statistikas zināšanu un izmantošanas iemaņu jomā.

Turpinājās darbs pie zinātnisko publikāciju sagatavošanas un publicēšanas gan Latvijā, gan ārpus tās robežām. Notiek laba sadarbība ar Lietuvas un Igaunijas statistiķiem, kur nozīmīgākā ir zinātnisko publikāciju iespējas un kolēģu darba aktualitāšu apzināšana. Turpināta arī ilggadējā sadarbība ar Zviedrijas, Somijas, Norvēģijas, Vācijas, Lielbritānijas, Krievijas, Ungārijas, Baltkrievijas statistiķiem, diemžēl ilggadīgais sadarbības iniciators un iedvesmotājs profesors Gunārs Kuldorfs no Zviedrijas ir aizgājis mūžībā. Turpinās labā sadarbība ar Amerikas Statistiķu asociāciju.

Starptautisko zinātnisko konferenču organizēšana Latvijas Universitātes Ekonomikas un vadības fakultātē notiek sadarbībā ar LSA, pagājušajā gadā tika organizēta kārtējā LU zinātniskās konferences sekcija, kurā sekcijās piedalījās vairāki asociācijas biedri, LU starptautiskās konferences rakstu krājumi ir iekļauti Thomson Reuters Web of Science datu bāzē, pie katra raksta parādās arī LSA kā konferences līdzorganizētāja vārds.

Valdes sēdēs apspriesti jautājumi par efektīvāku asociācijas biedru darba organizēšanu. Viens no tiem ir ikgadējo LSA biedru naudu pārskaitīšana uz asociācijas kontu, kas jau norit ļoti veiksmīgi. Tāpat valdes sēdēs

tika apspriests jautājums par LSA mājas lapas pilnveidošanu, Mārtiņš Liberts ir paveicis lielu darbu un mājas lapa tagad ir pieejama arī angļiski.

Jaunāka gadagājuma biedru iesaistīšana Asociācijas darbā joprojām ir aktuāls uzdevums. Tomēr ir mums arī jauni asociācijas biedri un vairāki no tiem ir ļoti aktīvi un nāk ar iniciatīvu.

Centrālā statistikas pārvalde (CSP) Asociācijas valdes locekles Aijas Žīgures vadībā pārskata periodā turpināja pildīt savus galvenos uzdevumus – nodrošināt iekšzemes un ārvalstu datu lietotājus ar savlaicīgu, precīzu, pilnīgu, viegli saprotamu un starptautiski salīdzināmu statistisko informāciju par Latvijas ekonomiskajām, demogrāfiskajām, sociālajām un vides parādībām un procesiem, izmantojot mūsdienīgus IT risinājumus un labāko pieredzi šajā jomā. Īpaši nozīmīgs šis darbs bija saistībā ar Latvijas Republikas prezidentūru Eiropas Savienības padomē. Aija Žīgure bija viena no galvenajām personām Apvienoto Nāciju sanāksmē Ņujorkā 2016. gada martā.

Ir pieņemts Statistikas likums, izveidota Statistikas padome, CSP ir izpildījusi visus Valsts statistiskās informācijas programmā 2015. gadam paredzētos darbus, sadarbībā ar *Eurostat* sekmīgi darbojas CSP izveidotais Eiropas statistisko datu lietotāju atbalsta centrs Latvijā, par ko notikuši arī vairāki LSA lasījumi.

LSA valdes locekļi, akadēmiķi Juris Krūmiņš un Pēteris Zvidriņš aktīvi darbojušies dažādu politikas dokumentu izstrādāšanā un pilnveidošanā, kur izmantoti viņu pētījumu rezultāti.

2015. gadā pētniecisko darbu turpināja LSA asociācijas biedri. Juris Krūmiņš vada Valsts pētījumu programmas projektu, kurā iesaistīti izpildītāji no dažādām institūcijām un vairāki LSA biedri, Biruta Sloka vada viena VPP projekta apakšprojektu, vada TEMPUS projektu.

Ir patiesi prieks, ka plaši pazīstami arī ārpus valsts robežām kolēģes Inna Šteinbuka un Aija Žīgure ir radušas iespēju piedalīties Latvijas Universitātes ikgadējās zinātniskās konferences Ekonomikas un vadības fakultātes sekciju līdzvadīšanā (Inna Šteinbuka kopā ar Intu Ciemiņu vadīja sekciju *Statistika praksē, studijās un zinātnē*, Aija Žīgure kopā ar Birutu Sloku vadīja sekciju *Vadības zinību un uzņēmējdarbības attīstības dažādi aspekti*), informācija ir pieejama konferences mājas lapā <http://www.evf.lu.lv/konferences/lu-konferences/lu-74-konference/>.

Ventspils Augstskolas pētnieku kolektīvs ir turpinājis darbu pie uzņēmējdarbības vides kompleksas vērtēšanas problēmām Latvijā reģionālā aspektā, aktuāliem izglītības jautājumiem, ir turpinājuši sadarbību kopējās doktorantūras studiju programmas realizācijā ar Banku augstskolu un RESBAA.

Vairākas ar statistiku saistītas tēmas izpilda arī RTU mācībspēki. Viņi ir bijuši ļoti veiksmīgi starptautiskās atpazīstamības veiksmīgā realizācijā.

Turpinās LSA biedru līdzdalība starptautiskajā sadarbībā. Tāpat kā iepriekšējos gados īpaši aktīvi bija Jānis Lapiņš, Juris Krūmiņš, Pēteris Zvidriņš, Mārtiņš Liberts, Uldis Ušackis, Jānis Vucāns, Pēteris Veģis, Aija Žīgure u.c. LSA biedrs Mārtiņš Liberts kā oficiālais Latvijas pārstāvis darbojas Starptautiskajā Apsekojumu Statistiku asociācijā. Valdes loceklis Juris Krūmiņš ir Latvijas Augstskolu profesoru asociācijas viceprezidents, LU Senāta priekšsēdētāja vietnieks, LU Vadībzinību un demogrāfijas promocijas padomes priekšsēdētājs, VPP projekta vadītājs, LU profesors. Valdes loceklis Jānis Vucāns bija Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas vadītājs, Baltijas Asamblejas viceprezidents, Baltijas jūras parlamentārās konferences viceprezidents un Ventspils augstskolas profesors.

Studenti ar statistiku saistītos studiju kursus apgūst arī LU sociālo zinātņu bakalaura, maģistra un doktora studiju programmās. Lielākai daļai studentu noslēguma darbos (bakalaura darbos, kvalifikācijas darbos, maģistra darbos un disertācijās) tiek izmantotas statistiskās metodes un statistikas datu bāzes un šo darbu izstrādes laikā notiek studentu intensīvas konsultācijas arī pie Asociācijas biedriem un CSP Informācijas centrā. Jau vairākkārt par aktualitātēm statistiskās informācijas ieguvē informējis CSP Informācijas, izdevniecības un poligrāfijas departamenta direktors Uldis Ainārs.

Statistikas kursi ir obligāti augstskolu studiju programmās. Tāpēc daži Asociācijas biedri strādā pie mācību līdzekļu sagatavošanas, tomēr pēdējos gados mācību grāmatas nav izdotas. Toties samērā prāvs ir zinātnisko publikāciju skaits, kas pieejamas arī prestižās zinātnisko publikāciju datu bāzēs.

Kā katru gadu, arī pārskata gadā tika organizēta ekskursija – šoreiz uz Lietuvu. Ekskursiju laikā notiek arī profesionālas sarunas par statistiku un informācijas apmaiņa, neformālo kontaktu veidošana un attīstīšana. Šovasar paredzēta ekskursija uz Ventspili ar iespējamām profesionālām pārrunām ar kolēģiem no Ventspils.

LSA valdes vārdā Biruta Sloka

JAUNS STATISTIKAS SISTĒMAS TIESISKAIS IETVARŠ

2016. gada 1. janvārī spēkā stājās Statistikas likums, kas aizstāj Valsts statistikas likumu, kas spēkā bija kopš 1997. gada.

Centrālās statistikas pārvaldes darba grupu darbu pie Statistikas likuma uzsāka 2011. gada nogalē, kad sākotnējā doma bija, sagatavot grozījumus Valsts statistikas likumā. Taču tika konstatēts, ka ir nepieciešams veikt pārāk daudz grozījumus, kā rezultātā tika pieņemts lēmums izstrādāt jaunu oficiālās statistikas nodrošināšanas ietvaru.

2012. un 2013. gadā Statistikas likuma projekts intensīvi tika prezentēts un apspriests starpinstitūciju neoficiālajās sanāksmēs. Plašas diskusijas norisinājās ar Latvijas Bankas, Datu valsts inspekcijas un citu statistikas iestāžu pārstāvjiem. Tā kā jaunais likums paredzēja jaunu regulējumu ieviešanu, piemēram, Statistikas Padome, individuālo datu nodošana pētniecības vajadzībām, oficiālās statistikas kritēriju noteikšanu, diskusijas ar institūcijām izvērtās ilgstošas.

2013. gada nogalē Statistikas likums tika nosūtīts izsludināšanai Valsts sekretāru sanāksmē, bet Ministru kabinets likumu nosūtīja Saeimai 2014. gada nogalē. Lieliskās sadarbības rezultāta ar Saeimas Valsts pārvaldes un pašvaldības komisiju, kā arī Saeimas Juridisko biroju, likums Saeimā tika pieņemts 2015. gada 4. jūnijā.

Statistikas likums paredz šādus jaunus regulējumus:

1. Nedefinēts oficiālās statistikas nodrošināšanas darbību kopums.
2. Noteikts, ka Centrālā statistikas pārvalde ir oficiālās statistikas sistēmas vadošā iestāde, kas ļauj tai izdot rīkojumus attiecībā uz citām statistikas iestādēm oficiālās statistikas nodrošināšanas jomā.
3. Noteikti oficiālās statistikas izvērtēšanas kritēriji.
4. Noteikta Statistikas padome un tās darbības mērķis.
5. Noteikts plašāks regulējums attiecībā uz administratīvo datu avotu datu iegūšanu oficiālās statistikas nodrošināšanas vajadzībām.
6. Noteikts regulējums jaunas statistikas izstrādei.
7. Noteikts regulējums netieši identificējamu datu izmantošanai pētniecībā
8. Noteikta Statistikas portāla izveide.

Šā raksta ietvaros aplūkosim dažas visai statistiķu saimei svarīgas šā likuma novitātes.

➤ **Pārvaldes, kā vadošās statistikas iestādes, loma.**

Saskaņā ar likumu Centrālajai statistikas pārvaldei (turpmāk Pārvaldei) ir tiesības izdot saistošus rīkojumus citām statistikas iestādēm, lai tādejādi efektīvāk nodrošinātu, piemēram, vienotu kvalitātes standartu ieviešanu Latvijas oficiālās statistikas sistēmā, metodisko norādījumu piemērošanu.

Pārvalde ir vienīgā statistikas iestāde, kurai ir likumā piešķirtas tiesības piedalīties citu valsts institūciju pārziņā esošo administratīvo datu avotu ierakstu sākotnējā izstrādē, turpmākajā pilnveidošanā un lēmumu pieņemšanā par to izmantošanas pārtraukšanu, veicinot administratīvo datu avotu ierakstu turpmāku izmantošanu oficiālās statistikas nodrošināšanas mērķiem, un koordinē tādu valsts institūciju pārziņā esošu administratīvo datu avotu ierakstu standartizāciju, kuriem ir būtiska nozīme, sagatavojot datus, kas izmantojami oficiālās statistikas nodrošināšanai.

Tā kā likums detalizētāk nosaka Oficiālās statistikas programmas sagatavošanas gaitu, tad Pārvaldei likumā ir noteikti konkrēti uzdevumi Oficiālās statistikas programmas sagatavošanā. Viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir izvērtēt un lemt par to, vai valsts institūciju statistika, kuru attiecīgā institūcija plāno iekļaut oficiālās statistikas programmā, atbilst oficiālās statistikas mērķiem un kritērijiem.

Kopumā likumā iekļautās Pārvaldes tiesības (šo tiesību pastiprināšana) tikai veicinās oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmas efektīvāku koordinēšanu.

➤ **Statistikas padome.**

Likuma nosaka, ka Statistikas padome ir konsultatīva institūcija, kuras mērķis ir veicināt oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmas attīstību, sniegt statistikas iestādēm rekomendācijas par oficiālās statistikas nodrošināšanas sistēmu, veicināt sadarbību starp statistikas iestādēm, respondentiem un oficiālās statistikas lietotājiem, kā arī sniegt viedokli par oficiālās statistikas programmas projektu. Statistikas padomes nolikumu un sastāvu apstiprina ekonomikas ministrs. Statistikas padomes locekļu pilnvaru termiņš ir četri gadi.

Ar Ekonomikas ministrijas 2016. gada 25. janvāra rīkojumu Nr.11 ir apstiprināts Statistikas padomes nolikums un noteikts tās sastāvs.

Pārvalde būs atbildīga par Statistikas padomes sekretariāta funkciju pildīšanu un tās darba materiāltehniskās bāzes nodrošināšanu.

Turpmāk Statistikas padomē darbosies šādu institūciju pārstāvji:

Padomes priekšsēdētājs

Aija Žigure, Centrālās statistikas pārvaldes priekšniece

Padomes locekļi

Agris Caune, Latvijas Bankas Statistikas pārvaldes vadītājs

Jānis Hermanis, Latvijas Darba devēju konfederācijas eksperts

Juris Krūmiņš, Augstākās izglītības padomes pārstāvis, Latvijas Universitātes profesors

Zigmārs Ķikāns, Zemkopības ministrijas Tirgus un tiešā atbalsta departamenta direktors

Lauris Linbergs, Datu valsts inspekcijas Otrās uzraudzības daļas vecākais eksperts

Aino Salmiņš, Latvijas Pašvaldību savienības padomnieks

Jānis Salmiņš, Ekonomikas ministrijas Tautsaimniecības strukturpolitikas departamenta direktora vietnieks

Solveiga Siliņa, Labklājības ministrijas Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta vecākā eksperte

Biruta Sloka, Latvijas Statistiķu asociācijas prezidente, Latvijas Universitātes profesore

Rudīte Vesere, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas Vides aizsardzības departamenta direktore

Vladislavs Vesperis, Pārresoru koordinācijas centra vadītāja vietnieks, Attīstības uzraudzības un novērtēšanas nodaļas vadītājs

Katrīna Zariņa, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras Politikas daļas direktore

➤ **Izmaiņas oficiālās statistikas programmas sagatavošanā.**

Atšķirībā no pašreiz spēkā esošās Valsts statistiskās informācijas programmas Statistikas likums paredz, ka oficiālās statistikas programma (turpmāk-programma) tiks apstiprināta trīs gadu periodam. Šāds termiņš tika paredzēts, lai oficiālās statistikas plānošana saskaņotu ar vidējā termiņa budžeta plānošanas periodu, kas ļautu iestādēm precīzāk plānot savas vajadzības attiecībā uz nepieciešamo oficiālo statistiku.

Programmas sagatavošana sastāv no vairākiem soļiem, kas noteikti likumā:

1. Informācijas iesniegšana Pārvaldei par to statistiku, ko iestādes plāno iekļaut programmā.
2. Statistikas izvērtēšana saskaņā ar likumā noteiktajiem kritērijiem un mērķiem.
3. Programmas projekta sagatavošana.
4. Programmas projekta apspriešana Statistikas padomē.
5. Programmas projekta iesniegšana Valsts sekretāru sanāksmē.

Kā pilnīgi jaunas darbības programmas sagatavošanas posmā likums nosaka statistikas izvērtēšanu saskaņā ar likumā noteiktajiem kritērijiem un mērķiem un programmas projekta apspriešanu Statistikas padomē.

Pārvaldei, oficiālās statistikas programmas sagatavošanas posmā, ir jāizvērtē visa statistika, kuru citas statistikas iestādes plāno iekļaut programmā. Tas ir ļoti laikietilpīgs un sarežģīts darbs, jo paredz iedziļināšanos citu iestāžu statistikas nodrošināšanas specifiskā. Šī uzdevuma mērķis ir iekļaut programmā tikai to statistiku, kura gala rezultātā atbilstu kvalitātes prasībām un būtu nozīmīga kopējās valsts informatīvās telpas veidošanā.

Statistikas Padomes pienākums ir izvērtēt programmu un sniegt savu viedokli Pārvaldei viena mēneša laikā no programmas projekta saņemšanas brīža.

➤ **Skaitīšanas**

Statistikas likumam stājoties spēkā, savu spēku zaudēja Tautas skaitīšanas likums, kura atsevišķi regulējumi tika iekļauti Statistikas likumā. Tā kā skaitīšanas pēc savas būtības arī ir ģenerālās populācijas apsekojumi, tika lemts, ka nav nepieciešams speciāls likums, lai regulētu konkrētos jautājumus. Turklāt Statistikas likuma nodaļa par skaitīšanām attiecas ne tikai uz tautas un mājokļu skaitīšanu, bet arī uz lauksaimniecības skaitīšanu. Pamatā Statistikas likumā ir iekļautas jau zināmas normas par skaitīšanas programmu, finansēšanu, skaitīšanas organizēšanu par īpašām personu grupām.

**LATVIJAI UN STATISTIKAI VELTĪTS MŪŽS
MARGĒRAM SKUJENIEKAM 130**

MARGĒRS SKUJENIEKS

Margēram Skujeniekam nebija zinātnisku grādu un nosaukumu. Tomēr viņa darbi ir starp tiem, kurus mūsdienās izmanto visi, kas interesējas par Latvijas tautsaimniecības vēsturi un vēsturisko pieredzi. Šādu paradoksu izskaidro divi apstākļi.

Toreiz zinātniskos grādus un nosaukumus Latvijā piešķīra tikai augstskolas un tiem bija nozīme tikai augstskolu darbā. Ārpus augstskolām strādājošie zinātniskos grādus un nosaukumus praktiski nevarēja iegūt un pēc tiem arī necentās.

Kā otrs apstākļis jāmin reāla iespēja savienot zinātnisko darbu ar augstiem amatiem valsts dienestā. Pēdējos piecdesmit gadus (*attiecas uz padomju laikiem, red. piezīme*), ja kāds augstāks valsts ierēdnis rakstīja grāmatu, priekšniecība uz to skatījās ļoti nelabvēlīgi, vērtējot kā uzmanības novēršanu no tiešā darba. Ierēdnim bija vēlams rakstīt tikai "dienesta lietošanai", Daļēji šādas noskaņas saglabājas joprojām.

Margērs Skujenieks dzimis 1886. gada 22. jūnijā dzejnieka Vensku Edvarta (Edvarta Skujenieka) ģimenē. Mācījies Jelgavas un Rīgas reālskolās. Jau 1904. gadā piedalās revolucionārā kustībā, par ko turēts apcietinājumā 7 mēnešus. Aktīvi piedalījies 1905. gada revolūcijā. No 1907. gada studējis Maskavas komercinstitūta Tautsaimniecības fakultātē. No 1910. līdz 1917. gadam pārmaiņus strādājis Maskavā un Latvijā. 1916. gadā organizējis Baltijas bēgļu komitejas statistikas biroju Rīgā. 1917. gadā Vidzemes zemes padomes un prezidija loceklis un statistikas vadītājs. M. Skujenieks ir piedalījies visos pasākumos, kuru mērķis bija panākt Latvijas neatkarību. 1918. gadā viņš vadīja visas svarīgākās Demokrātiskā bloka sēdes, sagatavojot Latvijas valsts dibināšanu, bija Tautas padomes priekšsēdētājā pirmais biedrs, Satversmes sapulces un visu četru Saeimu biedrs, pirmajās divās Saeimās pārstāvēt apvienoto Sociāldemokrātu maziņu partiju un Lauksaimnieku savienību, bet pēdējās divās – nelielo Progresīvo apvienību.

Divreiz – no 1926. gada 19. decembra līdz 1928. gada 23. janvārim un no 1931. gada 6. decembra līdz 1933. gada 23. martam – M. Skujenieks bija Latvijas Ministru prezidents. No 1934. gada 18. maija līdz 1938. gada 10. februārim – Ministru prezidenta biedrs, 1926. – 1928. gadā un 1931. gadā – iekšlietu, 1932. – 1933. gadā finanšu ministrs. 1919. gada rudenī M. Skujenieks organizēja Latvijas valsts statistikas pārvaldi un vienmēr bija tās vadītājs, izņemot laiku, kad pildīja valdības vadītāja pienākumus.

Pēc ārzemēs publicētiem materiāliem, M. Skujenieks apcietināts 1940. gada vasarā un nošauts Lubjankas cietumā 1941. gada jūnijā.

Atšķirībā no daudziem citiem tautsaimniekiem M. Skujenieks zinātniskās grāmatās neizceļ savu politisko pārliecību, kaut gan kā politiskam darbiniekam viņam tāda vienmēr ir bijusi. Grāmatas ir uzrakstītas lietišķi, izmantojot visus pieejamos faktus, bet no tiem izrietošie secinājumi nereti jāizdara lasītājam pašam. Tomēr neuzkrītošā veidā, dažkārt tikai zemtekstā, ir jūtama autora sāpe par tām pārestībām, kas iepriekšējos gadsimtos un vēl šā gadsimta (*20. gadsimts, red. piezīme*) bija jāizcieš vienkāršajiem Latvijas iedzīvotājiem, vienmēr jūtamas autora rūpes par nākotni.

1913. gadā izdots M. Skujenieka darbs "Nacionālais jautājums Latvijā", kur pirmoreiz apkopoti skaitliski dati par Latvijas platību, iedzīvotāju skaitu, nacionālo sastāvu, izglītību un saimniecību. 1916. gadā izdotajā darbā "Vietējās pašvaldības Baltijā" izvirza un pamato prasību par latviešu politisko autonomiju.

Lielu ievērību savā laikā ieguva M. Skujenieka enciklopēdiskā grāmata "Latvija. Zeme un iedzīvotāji", kas izdota trīs reizes (1920., 1922. un 1927. gadā). Katrs nākamais izdevums ir ievērojamāki plašāks nekā iepriekšējais, kopējam grāmatas apjomam pieaugot no 392 līdz 752 lappusēm. Arī mūsdienās šī grāmata ir samērā bieži sastopama un izmantota.

Grāmatā ir mēģināts aptvert visu par Latviju: robežas platību, administratīvo iedalījumu, fizisko ģeogrāfiju, floru un faunu, politisko ģeogrāfiju (novadus), tautas saimniecību un tās nozares, vēsturisko pielikumu. Taču

kā visnozīmīgāko un autoram tuvāko varētu vērtēt nodaļu, kas veltīta Latvijas iedzīvotājiem. Šeit (3. izdevumā) var atrast Latvijas pirmās tautas skaitīšanas (1920. gadā) rezultātus, kas citur publicēti nepilnīgi, daļēji ietverti arī otrās tautas skaitīšanas (1925. gadā) rezultāti, analizēti iedzīvotāju dabiskais pieaugums, ieceļošana un izceļošana, ģimenes stāvoklis, sadalījums pa tautībām, ticībām utt. – gandrīz visi jautājumi, ko aplūko mūsdienu iedzīvotāju statistika un demogrāfija. No šīs grupas darbiem vēl jāpiemin M. Skujenieka “Latvieši svešumā un citas tautas Latvijā: vēsturiski statistikas apcerējums par emigrāciju un imigrāciju Latvijā” (1930).

Augstais Valsts statistikas pārvaldes direktora amats M. Skujeniekam spēja nodrošināt priekšnieka dzīvi, aprobežojoties ar organizatorisko darbu un padoto vadīšanu. M. Skujenieku tas neapmierināja. Būdams vadītājs, viņš visu laiku palika arī darba darītājs, par ko liecina izdotās grāmatas.

Pārzinot visu Latvijas statistiku kopumā, M. Skujenieks kā zinātnieks īpaši interesējās par iedzīvotāju statistiku. Latvijas neatkarības laikā notika četras tautas skaitīšanas (1920., 1925., 1930. un 1935. gadā). Par katru no trim pēdējām ir izdota grāmata ilustrētiem žurnāliem raksturīgā formātā ar 550 – 650 lappusēm katrā. Otrās un trešās tautas skaitīšanas rezultātu teksta autors un redaktors ir M. Skujenieks. Ceturtās tautas skaitīšanas rezultātu sējumu ir sastādījis V. Salnītis, bet M. Skujenieks to rediģējis (atcerēsimies, ka ceturtās tautas skaitīšanas un tās rezultātu izstrādes laikā viņš bija arī Ministru prezidenta biedrs).

1938. gadā svinēja Latvijas valsts 20 gadu pastāvēšanu. Par godu gadadienai tika sagatavoti un izdoti vairāki jubilejas izdevumi. Valsts statistikas pārvalde nolēma izdot “Latvijas statistikas atlantu”, un tā sagatavošanu uzņēmās M. Skujenieks. Albūma pirmā daļa satur kartes un diagrammas, otrā – skaitļus un paskaidrojumus. Pavirši pāršķirstot grezno atlasu, var rasties iespaids, ka tas vairāk domāts reprezentācijai un Latvijas panākumu popularizēšanai iekšzemē un ārzemēs. Taču, nopietnāk iedziļinoties atlasā saturā, var pārlicināties, ka M. Skujeniekam izdevies izdevumā ietilpināt plašu un vispusīgu informāciju, daudzos gadījumos arī tādu, ko šķietami fundamentālākos Valsts statistikas pārvaldes izdevumos ir grūti atrast. Tāpēc diezgan bieži mūsdienu autori uz šo atlasu atsaucas kā uz pirmavotu.

Ir bijusi vēlēšanās līdzīgu izdevumus sagatavot arī pēckara gados. Vienu tādu darbu 1960. gadā pabeidza LPSR ZA Ekonomikas institūta un LPSR Centrālās statistikas pārvaldes autoru grupa, publicējot “Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas statistikas atlantu”. Zinot ko drīkstēja un nedrīkstēja publicēt 1960. gadā, nav pamata kritizēt šā izdevuma autorus. Bet, vienkārši salīdzinot abas grāmatas pēc informācijas apjoma, tālāko aprēķinu iespējām, statistikas un poligrāfijas kultūras u.c., pēc visiem kritērijiem M. Skujenieka atlases paliek nepārspēts.

Atsevišķu izvērtējumu prasa daudzās Valsts statistikas pārvaldes (līdz 1940. gadam) vispārējās un nozaru gadagrāmatas, nozaru skaitīšanas rezultātu publikācijas un citi tematiskie datu krājumi. Šo krājumu autori ir citi vadošie pārvaldes speciālisti. Kopēji šie izdevumi veido respektējamu bibliotēku. Var teikt, ka M. Skujenieka radošā doma ir tiem klāt stāvējusi un rosinājusi.

M. Skujenieka priekšlaicīgā un traģiskā nāve bija smags zaudējums Latvijas tautsaimnieku un statistiķu saimei. Bet viņa darbi ir saglabājušies, un tie noder mums kā labs paraugs Latvijas statistikas kultūras atjaunošanai. Ar LZA senāta 1999. gada 7. decembra lēmumu nodibināta M. Skujenieka vārdbalva statistikā. *(Šo vārdbalvu līdz šim saņēmuši 3 Latvijas zinātnes pārstāvji – LSA biedri, red. piezīme)*

O. Krastiņš. Latvijas saimniecības vēsturiskā pieredze. 1918–1940.

Otrais papildinātais izdevums, Rīga, Latvijas Valsts agrārās ekonomikas institūts, 2001, 178,-181,lpp.

GATAVOJAMIES SASKAITĪT

2015. GADA TAUTAS MIKROSKAITĪŠANA

2015. gada tautas mikroskaitīšana bija viens no posmiem gatavojoties 2021. gada tautas skaitīšanai, kas ietverts “Pasākumu plānā 2021. gada tautas skaitīšanas sagatavošanai un organizēšanai”. Tā kā tautas skaitīšanas galvenais apkopjošais rādītājs ir iedzīvotāju skaits, tad mikroskaitīšanas mērķis bija dot iespēju pārbaudīt ikgadējā iedzīvotāju skaita novērtējuma precizitāti. 2015. gada tautas mikroskaitīšana noritēja no 2. septembra līdz 15. decembrim. Mikroskaitīšanā tika izmantotas dažādas datu savākšanas metodes. No kopējo atbilžu skaita 16% tika iegūtas, izlasē iekļauto mājokļu pastāvīgajiem iedzīvotājiem aizpildot anketas

tiešsaistes režīmā internetā, 31 % telefonintervijās un 53 % intervējot mājokļu pastāvīgos iedzīvotājus viņu dzīvesvietās.

2015. gada tautas mikroskaitīšanā tika izmantots “mājsaimniecības – mājokļa” jēdziens, t.i., ka visas konkrētajā mājoklī dzīvojošās personas tiek uzskatītas par vienu mājsaimniecību. Mikroskaitīšanas izlase, ņemot vērā Vācijas kolēģu pieredzi, tika veidota pēc citiem principiem kā regulārajos CSP statistiskajos apsekojumos. 2015. gada tautas mikroskaitīšanai adreses izraudzītas ar stratificētas divpakāpju gadījumu klasteru izlases metodes palīdzību. Mikroskaitīšanai izvēlētajās pašvaldībās tika izveidotas 5 stratas (pēc dzīvokļu skaita mājokļos) un tajās tika atlasīti kompakti iecirkņi (vidēji vienā iecirknī 8 mājokļi), kuros bija jāapseko visas adreses. Mikroskaitīšanā izlasē iekļāva 15 tūkst. mājsaimniecību (mājokļu) 50 administratīvajās teritorijās. Tautas mikroskaitīšanā tika iegūti dati par 10,7 tūkstošiem jeb 71 % no izlasē iekļauto mājokļu. Tajā piedalījās 29 tūkst. respondentu. Daļa mājokļu – 2,7 tūkst. jeb 18% no izlasē iekļauto mājokļu skaita bija bez pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes regulas (ES) Nr. 1260/2013 pastāvīgo iedzīvotāju definīcijai, mikroskaitīšanā tika noskaidrota izlasē iekļautā katra mājsaimniecības locekļa pastāvīgā dzīvesvieta 2015. gada 1. janvārī, 2015. gada 1. septembrī un plānotā pastāvīgā dzīvesvieta 2016. gada 1. janvārī. Tādējādi tika iegūta papildus informācija par iedzīvotāju migrāciju gada laikā.

Bez tam iegūta informācija par tiem valsts iedzīvotājiem, kuri ieguvuši augstāko izglītību ārzemēs.

2016. gada 1. pusgadā tiks izanalizēti tautas mikroskaitīšanas rezultāti. Tie tiks salīdzināti ar rezultātiem, kas iegūti, izmantojot CSP izstrādāto iedzīvotāju skaita novērtējuma metodi un tiks izstrādātas rekomendācijas CSP veiktā novērtējuma kvalitātes uzlabošanai.

AUGSTSKOLU DZĪVE

LATVIJAS UNIVERSITĀTES 74. ZINĀTNISKĀS KONFERENCES STATISTIKAS SEKCIJĀ

Jau trešo gadu Latvijas universitātes zinātniskās konferences programmā iekļauta un darbojas statistikas sekcija. Sekciju vada Eiropas komisijas pārstāvniecības Latvijā vadītāja Inna Šteinbuka un LU profesore Inta Ciemiņa.

Šogad Statistikas sekcijas darbs noritēja LU 74. Konferencēs ietvarā un 2. februārī Aspazijas bulvārī 5, Ekonomikas un vadības fakultātes (EVF) telpās pulcēja statistikas interesentus no akadēmiskās un profesionālās darbības vides: LU maģistrantūras studentus, doktorantus, mācību spēkus no Latvijas universitātes EVF un Fizikas un Matemātikas fakultātēm, kā arī no RISEBA.

Profesionāļu un ekspertu loku pārstāvēja CSP un EK pārstāvniecības Latvijā darbinieki.

Sekcijas tēma: *Aktualitātes statistikā (Latvijas un starptautiskajā statistikā praksē, izglītībā, zinātnē)*.

Pieteikto zinātnisko referātu tematika bija ļoti plaša un pierādīja Statistikas kā zinātniski metodiska un praktiska pētniecības instrumenta pielietojuma iespējas starptautisku pētījumos.

Sekcijas dalībnieki un referāti:

B. Sloka, S. Volvenkins, I. Kantāne, R. Vidruska

Reprezentativitātes nodrošināšana uzņēmēju aptaujā

I. Kantāne, B. Sloka, E. Jermolajeva, V. Avotiņš

Uzņēmējdarbības uzsākšanas šķēršļu statistiskā analīze (Latvijas uzņēmēju iesācēju aptaujas rezultāti)

A. Grantiņš

Pētniecības resursu konsolidācijas process Latvijas Universitātē

A. Lorencs, J. Siņica-Siņavskis

Dispersijas lietojums spektrālo joslu izvēlē

G. Sarkane

Augstākās izglītības izvēles vērtējuma statistiskā analīze

M. Krastiņš

Risku vadības integrēšanas potenciāls vadības lēmumos

Referāti kalpos par pamatu zinātnisku publikāciju sagatavošanai un tiks izmantoti praktiskā un studiju darbā.

Inna Ciemiņa

KONFERENCES

VADOŠO EIROPAS DEMOGRĀFISKO PĒTĪJUMU CENTRU KONFERENCE PIRMOREIZ BALTIJĀ

Latvijas Universitātes Mazajā aulā 2015. gada 30. oktobrī notika Ekonomikas un vadības fakultātes pētnieku grupas no Valsts pētījumu programmas EKOSOC-LV demogrāfijas projekta organizētā konference „Veselības un mūža ilguma konverģence un diverģence trīs Baltijas valstīs: politikas iesaiste un izaicinājumi”.

Konferenci atbalstīja Eiropas vadošo demogrāfisko pētījumu centru tīkls „Population Europe” un Eiropas Savienības Progresā programma, sadarbojoties Latvijas Universitātei ar Tallinas Universitāti un Vitauta Dižā Kauņas Universitāti. Šī konference bija 19. pēc kārtas, kuru ar plašas starptautiskas auditorijas līdzdalību dažādās Eiropas valstīs kopš 2009. gada atbalstīja „Population Europe” tīkls un bija pirmā konference Baltijas valstī. Konferences darba valoda bija angļu valoda.

Konferenci ar uzrunu atklāja Latvijas Universitātes rektors profesors Indriķis Muižnieks, Igaunijas vēstnieks Latvijā Tonis Nirks (Tõnis Nirk) un „Population Europe” ģenerālsēkretārs Andreas Edels (Andreas Edel). Ar ievadreferātu konferenci ievadīja Latvijas Universitātes Senāta priekšsēdētāja vietnieks un EKOSOC–LV projekta vadītājs profesors Juris Krūmiņš.

Pirmajā konferences sesijā, kuru vadīja Vitauta Dižā Kauņas Universitātes Demogrāfisko pētījumu centra vadītāja profesore Vladislava Stakuniene (Vladislava Stankūnienē), bija divi ziņojumi. Maksa Planka Demogrāfisko pētījumu institūta pētnieks Domantas Jasilionis (Domantas Jasilionis) sniedza ziņojumu par trīs Baltijas valstu iedzīvotāju mirstības rādītāju konverģences un diverģences tendencēm, bet Erasmus Universitātes (Nīderlande) Medicīnas centra Sabiedrības veselības departamenta vadītājs profesors Johans Makenbahs (Johan mackenbach) iepazīstināja konferences dalībniekus ar Eiropas valstu iedzīvotāju veselības stāvokļa atšķirībām un to dinamiku.

Pēc pauzes sekoja otrā konferences sesija, kuru vadīja Tallinas Universitātes Igaunijas Demogrāfisko pētījumu institūta vadošais pētnieks Alans Pūrs (Allan Puur). Maksa Planka demogrāfisko pētījumu institūta Demogrāfisko datu laboratorijas vadītāja Vladimira Školņikova (Vladimir Shkolnikov) referāts bija veltīts ekonomiski attīstīto valstu iedzīvotāju dzīves ilguma atšķirībām, bet Francijas Nacionālā demogrāfisko pētījumu institūta pētniece Frans Melē (France Meslė) un pētnieks Žaks Valēns (Jacques Vallin) savā referātā sniedza ieskatu jautājumā par veselības stāvokļa konverģences fāzes aizsākumu Baltijas valstīs. To apstiprināja Tallinas Universitātes Igaunijas Demogrāfisko pētījumu institūta direktores Lūles Sakkeus (Luule Sakkeus) sniegtais nobeiguma ziņojums, kurā tika uzsvērti Igaunijas panākumi iedzīvotāju veselības stāvokļa uzlabošanā un mūža ilguma palielināšanā, salīdzinot ar Latviju, Lietuvu un vairākām citām ES dalībvalstīm.

Pēc referātiem sekoja paneldiskusija, kuru vadīja „Population Europe” Informācijas centra vadītājs Haralds Vilkoševskis (Harald Wilkoszewski) un kurā piedalījās demogrāfijas un tautas veselības politikas veidotāji un eksperti. Latviju paneldiskusijā pārstāvēja Veselības ministrijas Stratēģijas padomes eksperts profesors Ģirts Briģis un Eiropas Komisijas pārstāvniecības vadītāja Latvijā profesore Inna Šteinbuka. Paneldiskusijā viedokli izteica Igaunijas Sociālo lietu ministrijas veselības jautājumu ģenerālsēkretāra vietniece Ivi Normeta (Ivi Normet), Lietuvas Nacionālās tabakas un alkohola kontroles koalīcijas prezidents Aurēlijs Veriga (Aurelius veryga) un citi konferences dalībnieki, t.sk. Latvijas Statistiķu asociācijas biedri no Centrālās statistikas

pārvaldes, citām institūcijām un augstskolām Konferencē piedalījās vairāk kā 70 dalībnieki. To bija iespēja noskatīties tiešraidē Internetā. Konferences prezentāciju un diskusiju materiāli ir pieejami Latvijas Universitātes Interneta portālā.

*Konferences organizācijas komitejas loceklis
un VPP EKOSOC-LV demogrāfijas projekta vadītājs profesors Juris Krūmiņš*

SAGAIĀMĀS KONFERENCES

21.-22. oktobrī Budapeštā notiks Otrā Statistikas lietotāju starptautiska konference, Sīkāka informācija:

LSA mājas lapā <http://www.statistikuasociacija.lv/?p=1294>

Konferences mājas lapā: <http://www.ksh.hu/cess2016>

KAS JAUNS OFICIĀLAJĀ STATISTIKĀ?

EIROPAS IEDZĪVOTĀJU VESELĪBAS APSEKOJUMA OTRAIS POSMS LATVIJĀ

2014.gadā Centrālā statistikas pārvalde, iesaistoties Eiropas iedzīvotāju veselības apsekojuma projektā, veica iedzīvotāju veselības aptaujas otro posmu (pirmais notika 2008. gadā). Apsekojuma metodoloģija ir izstrādāta, pamatojoties uz Eiropas Savienības Statistikas biroja (*Eurostat*) sagatavotajiem dokumentiem un balstīta uz vienotu Eiropas aptaujas anketu. Apsekojuma izlasē bija iekļautas 11 340 personas, informācija apkopota par 7 077 respondentiem. Izlases veida apsekojuma dati ir vispārināti uz visiem Latvijas iedzīvotājiem, vecumā no 15 gadiem un vecākiem. Atbildētības līmenis sasniedza 65 %.

Blakus apsekojuma galvenajam mērķim - iegūt starpvalstu līmenī salīdzināmus datus, tika apkopota statistiskā informācija par Latvijas iedzīvotāju subjektīvo veselības stāvokļa pašnovērtējumu, ilgstošām slimībām un veselības problēmām, ieradumiem, kā arī par veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību. Apsekojuma rezultāti ir labs pamats un dod iespēju salīdzināt veselības aprūpē notiekošo procesu izmaiņas un veidot datu laikrindas vairāku gadu garumā un iedzīvotāju veselības pētniekiem veikt datu analīzi un izmantot datubāzi kā mācību materiālu studentiem.

Par ko liecina pirmie apsekojuma dati 2014. gadā?

- Pēdējo divu nedēļu laikā zāles vairāk ir lietojušas sievietes – katra otrā (49,9 %) sieviete ir lietojusi ārsta parakstītas zāles, bet 62,7 % sieviešu pēdējo 2 nedēļu laikā ir lietojušas medikamentus, vitamīnus vai augu valsts līdzekļus, kuru lietošanu nav parakstījis ārsts. Savukārt, tikai katrs trešais vīrietis (30,7 %) ir lietojis ārsta parakstītas zāles, bet 43,0 % vīriešu lietojuši medikamentus, vitamīnus vai augu valsts līdzekļus, kurus nav parakstījis ārsts
- Pēdējā pusgada laikā sievietes zobārstu ir apmeklējušas biežāk nekā vīrieši (28,6 % pret 19,9 %)
- Tikai katram piektajam Latvijas iedzīvotājam (18,5 %) ir pašam kāds privātās veselības apdrošināšanas veids
- Katru dienu smēķē 24,6 % Latvijas iedzīvotāju (37,0 % vīriešu un 14,6 % sieviešu)
- No ikdienas smēķētājiem 21,6 % vidēji dienā izsmēķē līdz 9 cigaretēm, 46,7 % – no 10 līdz 19 cigaretēm dienā, bet 31,6 % – 20 vai vairāk cigaretes dienā.
- Katrs trešais Latvijas nodarbinātais iedzīvotājs (29,4 %) pēdējo 12 mēnešu laikā neieradās darbā veselības problēmu dēļ,
- Vidēji personai, kas kavēja darbu veselības dēļ, kavēto dienu skaits gadā ir 19,4 dienas, taču visbiežāk kavēto dienu skaits ir 5 dienas (34,1 %), tālāk seko no 6–10 dienām (25,8 %)
- Ik dienu augļus lietoja 40 % Latvijas iedzīvotāju, bet dārzeņus – 43 %
- Latvijā ik dienu piecas porcijas augļu un dārzeņu lieto tikai 11 % pieaugušo (13 % sieviešu un 9 % vīriešu).

Pagaidām CSP mājas lapā ir pieejami preses izlaidumi par sekojošām tēmām:

- Sievietes vairāk nekā vīrieši ikdienas uzturā lieto augļus un dārzeņus, 22.02.2016;
- Pēdējos piecos gados uzlabojies senioru veselības pašvērtējums, 03.11.2015.

Drīzumā sekos statistisko datu publikācija ar atsevišķu jautājumu analītisku aprakstu, iekļaujot gan vispārējo veselības stāvokli, hroniskās slimības, kaitīgos ieradumus, gan arī aktuālus jautājumu par veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un iedzīvotāju psihisko veselību.

CSP EKSPERTI IZSTRĀDĀ R PROGRAMMAS BIBLIOTĒKU "VARDPOOR" STATISTIKAS PRECIZITĀTES NOVĒRTĒŠANAI

Centrālās statistikas pārvaldes Matemātiskā nodrošinājuma daļas eksperti Juris Breidaks un Mārtiņš Liberts ir izstrādājuši R programmas bibliotēku (papildinājumu) "vardpoor". Bibliotēka dod iespēju novērtēt statistikas precizitāti, kas ir aprēķināta, izmantojot izlases veida apsekojuma datus. Bibliotēkas "vardpoor" galvenās priekšrocības ir iespēja to pielietot gandrīz visiem izlašu veidiem, ērti integrēt statistikas ražošanas procesā, kā arī ātri veikt nepieciešamos aprēķinus.

Bibliotēka "vardpoor" ir prezentēta oficiālajai statistikai veltītajā starptautiskajā konferencē "Jauni izaicinājumi statistikas programmatūrā – R lietošana oficiālajā statistikā" 2015. gada aprīlī Bukarestē. Informācija par bibliotēku "vardpoor" ir publicēta arī Starptautiskās apsekojumu statistiķu asociācijas (IASS) izdotā žurnāla "The Survey Statistician" 2016. gada janvāra numurā (pieejama IASS vietnē <http://isi-iass.org/home/wp-content/uploads/survey-statistician-january-2016.pdf>).

IASS apvieno apsekojumu statistiķus no visas pasaules. Tās mērķis ir popularizēt izlases apsekojumu un populācijas skaitīšanu teorijas un prakses pētniecību un attīstību, kā arī veicināt statistiķu, valdības un sabiedrības interesi par apsekojumiem un populācijas skaitīšanām visā pasaulē.

R programmas bibliotēka "vardpoor" pirmo reizi publicēta 2014. gadā, un tā ir pieejama vietnē <https://cran.r-project.org/web/packages/vardpoor/>. R ir plaši izmantota programmatūras vide statistikas skaitļošanai (<https://www.r-project.org>). Tā ļauj lietotājiem radīt jaunas funkcijas un procedūras, veidot bibliotēkas (paplašinājumus), tādējādi pilnveidojot R funkcionalitāti.

OFICIĀLAJĀ STATISTIKĀ DATU SEZONĀLAI IZLĪDZINĀŠANAI TURPMĀK IZMANTOS PROGRAMMU JDEMETRA+

Lai uzlabotu Latvijas oficiālās statistikas sezonāli izlīdzināto datu kvalitāti Centrālā statistikas pārvalde (CSP) 2016. gada laikā CSP pakāpeniski pāries no sezonālās izlīdzināšanas programmas Demetra+ uz programmu JDemetra+. Programmas JDemetra+ uzlabojumi, salīdzinot ar Demetra+, ir uzlabota datu modelēšana un pilnveidoti sezonālās testēšanas testi. Izmantojot JDemetra+ programmu, CSP spēs nodrošināt datu lietotājus ar kvalitatīvākiem sezonāli izlīdzinātiem datiem.

Veicot pāreju uz programmu JDemetra+, CSP nemaina līdz šim izmantoto laikrindu sezonālās izlīdzināšanas metodoloģiju. Joprojām datu izlīdzināšanai izmantos TRAMO/SEATS metodi un Latvijas nacionālo brīvdienu kalendāru, kā arī, papildinot laikrindu ar jauniem datiem, visa sezonāli izlīdzinātā laikrinda tiks pārrēķināta. Ar jaunās programmas ieviešanu termina "sezonāli izlīdzināti dati" skaidrojums nemainās – tie ir dati, kas nesatur sezonālās svārstības un kalendāros efektus.

Latvijā oficiālās statistikas datu sezonālo izlīdzināšanu veic saskaņā ar Eiropas Statistikas sistēmas sezonālās izlīdzināšanas vadlīnijām. Sākot ar 2015. gada 2. februāri Eiropas Savienības Statistikas birojs (Eurostat) un Eiropas Centrālā banka (ECB) kā oficiālo sezonālās izlīdzināšanas rīku Eiropas Statistikas sistēmā rekomendē programmu JDemetra+, kuras funkcionalitāte ļauj labāk sasniegt sezonālās izlīdzināšanas vadlīnijās noteiktās prasības.

Papildu informācija par programmu JDemetra+: http://ec.europa.eu/eurostat/cros/content/jdemetra-seasonal-adjustment-software_en

Papildu informācija par TRAMO/SEATS metodi: <http://www.sa-elearning.eu/tramoseats>

AR JUMS MĒS LEPOJAMIES**CSP PRIEKŠNIECI AJIAI ŽĪGUREI PIEŠKIRTA MINISTRU KABINETA BALVA**

Ministru kabinets 2015. gada 10. novembrī par ilggadēju un profesionālu darbu, kā arī inovatīvu pieeju valsts statistikas sistēmas attīstībā piešķīra Ministru kabineta balvu Centrālās statistikas pārvaldes (CSP) priekšniecei Aijai Žīgurei. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Ministru kabineta balvu iedibināja 1995. gadā, simboliski atjaunojot Tēvzemes balvu. Tēvzemes balvu pirmās Latvijas brīvvalsts laikā 1937. gadā dibināja prezidents Kārlis Ulmanis.

2015. gada 16. novembrī, svinīgā ceremonijā Vidzemes koncertzālē "Cēsis" godināja divdesmitās Ministru kabineta (MK) balvas laureātus – izcilas personības, kuras devušas ieguldījumu demokrātiskas un tiesiskas Latvijas valsts attīstībā, saimnieciskajā un sabiedriskajā darbībā.

Pateicoties Aijas Žīgures profesionalitātei, starptautiskajām aktivitātēm, orientācijai uz attīstību un teicamai pārmaiņu vadībai, CSP ir kļuvusi par uzticamu un starptautiskajiem standartiem un prasībām atbilstošu statistikas iestādi, kuras sagatavotā informācija par Latvijas sociālajiem un ekonomiskajiem procesiem ir salīdzināma ar pārējo Eiropas Savienības valstu oficiālo statistisko informāciju. Viņas sniegums Starptautiskās statistikas institūta Starptautiskās oficiālās statistikas asociācijā, ANO Statistikas komisijā, UNESCO Statistikas institūta valdē sekmējis statistikas standartu un metodoloģijas vadlīniju izstrādi dažādās statistikas jomās, rekomendācijas nacionālās statistikas uzlabošanai un starptautiskās salīdzināmības veicināšanai, kā arī šo prasību ieviešanu nacionālajā likumdošanā statistikas jomā. Viņas darbs veicinājis arī Latvijas valsts un CSP kā valsts pārvaldes institūcijas atpazīstamību Latvijā un pasaulē.

Aijas Žīgures profesionālo darbību valsts statistikas sistēmas attīstībā, pasniedzot augstākos valsts apbalvojumus, ir novērtējušas arī citas valsts institūcijas. 2010. gadā Valsts prezidents Aijai Žīgurei piešķīra Atzinības krustu par nopelniem valsts statistikas pārvaldes attīstībā, lielo personīgo ieguldījumu statistikas standartu un metodoloģijas izstrādāšanā, veicinot Latvijas statistikas sistēmas iekļaušanu Eiropas Savienības statistikas sistēmā. 2012. gadā viņai piešķirts Ministru prezidenta Valda Dombrovska Pateicības raksts par lielu ieguldījumu valsts statistikas iestādes attīstībā, bet 2015. gadā – Ekonomikas ministrijas Atzinības raksts par ieguldījumu Latvijas prezidentūras Eiropas Savienības Padomē nodrošināšanā.

LSA sirsnīgi sveic LSA valdes locekli Aiju Žīguri ar Latvijas Republikas Ministru kabineta balvas piešķiršanu. Pricējamies un lepojamies!

HRONIKA: MŪSU JUBILĀRI**ULDIM UŠACKIM 70**

Uldim Ušackim šūpulis kārts 1946. gada 9. februārī Jēkabpils novada Leimaņu pagasta teritorijā. Pēc Birzgales 7-gadīgās skolas beigšanas 1960.gadā viņš turpināja mācības Rīgas uzskaites un kredīta tehnikumā. Darba gaitas tika uzsāktas 1963. gadā dzimtajā Jēkabpils pusē. 1963.gadā neklātienē tika uzsāktas mācības Latvijas Universitātes Ekonomikas fakultātē, kura tika pabeigta 1970. gadā iegūstot ekonomista diplomu.

Darbu statistikā U. Ušackis uzsāka kā Statistikas komitejas priekšsēdētāja vietnieks vadot Tautas skaitīšanas un iedzīvotāju apsekojumu daļu. U. Ušacka tiešā vadībā tika organizēta 1989. gada un 2000. gada tautas skaitīšana. Turpmāk U. Ušackis deva lielu ieguldījumu gan 2011. gada tautas skaitīšanas metodoloģijas izstrādē, gan datu apkopošanā un publicēšanā. U. Ušackis bija atbildīgs par demogrāfijas statistikas un tautas skaitīšanas datu publikācijām.

U. Ušackis turpina darbu arī gatavojoties nākamajai – 2021. gada tautas skaitīšanai, kura balstīsies uz administratīvo datu avotos pieejamo informāciju.

Kā starptautiskais novērotājs viņš ir piedalījies tautas skaitīšanā Maķedonijā 1994. gadā un Moldovā 2004. gadā. No 1997. gada septembra līdz 1998. gada martam viņš stažējās Eiropas Savienības statistikas birojā *Eurostat* migrācijas statistikas jomā. Gatavojoties 2011. gada tautas skaitīšanai U. Ušackis bija to vairāku valstu ekspertu vidū, kuri sagatavoja Eiropas statistiķu konferences rekomendācijas 2010. gada iedzīvotāju un mājojumu skaitīšanu ciklam. U. Ušackis bija starp tiem, kuri uzsāka ciešāku sadarbību tautas skaitīšanas jomā ar Igauniju un Lietuvu organizējot Baltijas valstu tautas skaitīšanas seminārus.

Darba gaitu laikā statistikā U. Ušackis kopā ar Latvijas Universitātes profesoru P. Zvidriņu uzsāka demogrāfisko prognožu izstrādāšanu. U. Ušackis sagatavojis vairākus zinātniskos rakstus, starp kuriem ir 1994. gadā kopā ar profesoru B. Mežgaili sagatavotā publikācija "Demogrāfiskie procesi un to prognozes atjaunotā neatkarīgā Latvijā", kopā ar profesoru J. Krūmiņu 2000. gadā sagatavotais zinātniskais raksts "Par mirstības konsekvencēm Latvijā pārejas periodā uz tirgus ekonomiku, 1991–1995 "Oksfordas universitātes zinātnisko rakstu krājumam un 2007. gadā pētījums "Mūža ilguma un mirstības reģionālās atšķirības Latvijā" Latvijas Republikas Prezidenta Stratēģiskās analīzes komisijas rakstu krājumā "Paaudžu maiņa un migrācija Latvijā", kā arī U. Ušacka sagatavotais zinātniskais raksts "Valsts iekšējās migrācijas ietekme uz iedzīvotāju skaita samazināšanos un to novecošanos Latvijas lielākajās pilsētās un rajonos" šīs pašas komisijas 2005. gada rakstu krājumā "Demogrāfiskā situācija: tagadne un nākotne".

U. Ušackis vēl arvien ir augsti vērtēts eksperts demogrāfijas statistikas jomā un kolēģi labprāt uzklausa viņa padomus. Viņš joprojām aktīvi piedalās jauno darbinieku apmācībā.

LSA sveic savu aktīvo biedru nozīmīgajā dzīves jubilejā un, novērtējot U. Ušacka lielo ieguldījumu demogrāfijas statistikā un tautas skaitīšanā, novēl spēku un izturību turpinot darbu šajā jomā.

LSA LASĪJUMI

NOTIKUŠIE LASĪJUMI 2015-2016. GADĀ

- 1. Summāro un attiecības tipa izmaiņu dispersijas novērtējumi EU-SILC apsekojumā**
Juris Breidaks (Centrālā statistikas pārvalde), 27.04.2015.
- 2. Par OECD organizēto Pasaules forumu "Statistika, zināšanas un politika: pilnveidojot politiku mainīt dzīves"**
Viktors Veretjanovs (Centrālā statistikas pārvalde), 26.10.2015.
- 3. Patērētāju konfidences apsekojumi**
Oksana Kurcalte (Latvijas Fakti projektu vadītāja,) 24.02.2016.

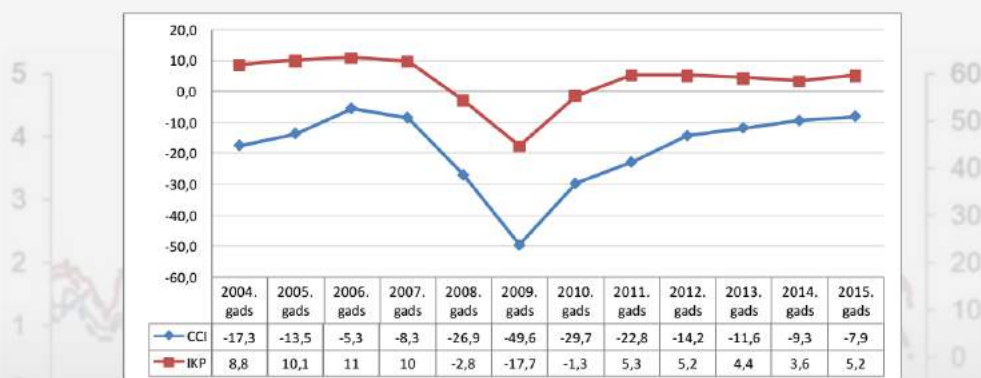
LASĪJUMI 2016.GADA OTRAJAM – CETURTAJAM CETURKSNIEM

- 1. Pensiju sistēmu salīdzinājums Baltijas valstīs: ko mēs varam mācīties viens no otra**
Olga Rajevska, LU, 2016. gada 25. aprīlī
- 2. R bibliotēkas 'vardpoor' pielietojums izlases kļūdu novērtēšanai**
Mārtiņš Liberts, Juris Breidaks, CSP, 2016. gada maijā
- 3. Reģionālās statistikas jautājumi demogrāfiskajos pētījumos**
Aleksandrs Dahs, LU, 2016. gada septembrī
- 4. Aktualitātes sociālajā statistikā** Lasījums veltīts Eiropas Statistikas dienai
Maranda Behmane (uzaicināta), 2016. gada oktobrī
- 5. Latvijas veselības apsekojumu aktualitātes un to izmantošana**
Ģirts Briģis, 2016.gada novembrī vai decembrī
- 6. 2001. gadā noslēgto laulību kohorta: sociāli demogrāfisko rādītāju dinamika 15 gadu periodā**
Kristīne Lece, Dana Bukša 2016. gada novembrī decembrī vai 2017. gada janvārī

SVARĪGĀKĀS ATZIŅAS NO PĒDĒJO LASĪJUMU APCIRKŅIEM

Patērētāju konfidences indeksa analīze Latvijas ekonomiskās attīstības kontekstā

Latvijas Patērētāju konfidences indeksa (gada vidējā vērtība) un leikšemes kopprodukta (pieaugums faktiskajās cenās procentos pret iepriekšējo gadu) dinamika laika periodā no 2004. – 2015. gadam

Avots: Oksanas Kurcaltes (Latvijas Fakti projektu vadītāja,) prezentācija 24.02.2016.
Plašāka informācija par prezentāciju: <http://www.statistikuasociacija.lv/?p=1107>

ASOCIĀCIJA CEĻO

**NO ŽEMAITIJAS EZERU SPOGUĻIEM LĪDZ SMILŠAINAJĀM PLUDMALĒM
01.08.–02.08.2015**

Fotogrāfiju autors: Jānis Kleperis

Ceļā uz jūras krastu Bernātos jāpārvar Latvijā augstākā kāpa – Pūsēna kalns.

Tik vienkāršais un pievilcīgais liedags Bernātos.

Bernātu dabas parka vēju locītās, bet nesalauztās priedes.

Rit sirsnīgas sarunas ar Lejaskurzemes tautu meitām.

Velns viņu zina, ko tie statistiķi te meklē!

Skaists lievenis jau Lietuvas pusē.
Kā to viņi dabū gatavu?

Klāt jau Enerģijas labirintu parks Lietuvā.

Ja meklējat paradīzi zemes virsū, tad tā ir šeit!

Vai sajūtat labirinta enerģētiku?!

Kas atteiksies no žemaišu nacionālo ēdienu baudīšanas?! Laba maltīte stiprina ceļiniekus.

Putnu būrišu debesskrāpis.

Platēļu ezers atrodas kalna galā. Tā krasti ir līčaini, tas ir nostāstu un leģendu apvīts.

Etnogrāfiskais ciematiņš Beržora, kura rota ir grezna koka baznīca.

Etnogrāfiskās maskas jebkurai dzīves situācijai

Kaut mums Latvijā vairāk kārtu šādu šūpuļu!

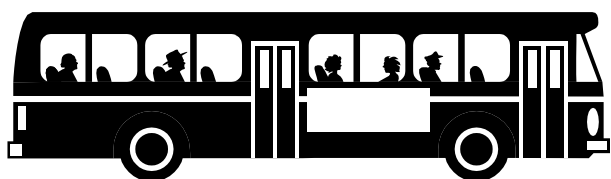
Aukstā kara muzejs bijušajā raķešu bāzē – mazliet baisi bet tik intriģējoši.

Ja visi tā priecātos kā jūra un mazi bērni!

Papē. Redzi nu, statistiķi beidzot atbraukuši!

MEKLĒJOT JAUNUS IESPAIDUS

Jāņa Pūķa mūzikas instrumentu kolekcijā ir ap 90 mūzikas instrumentu.

Informācija par 2016. gada asociācijas ceļojumu tiks ievietota LSA mājas lapā un nosūtīta uz e-pasta adresi visiem LSA biedriem, kas tādu norādījuši

Latvijas Statistiķu asociācijas juridiskā adrese ir Lāčplēša ielā 1, Rīgā, LV-1301.

Tālruni: 67366648, fakss 67830137, e-pasts: Anita.Svarckopfa@csb.gov.lv

Ar LSA statūtiem un citiem ar asociāciju saistītiem materiāliem var iepazīties vai saņemt to kopiju *LSA telpās*.

Jūs varat rakstīt biļetena veidotājiem un mēs centīsimies atbildēt šā biļetena slejās.

Mūsu adrese:

Pēteris Veģis, 159. kab., Lāčplēša ielā 1, Rīga, LV-1301.